

Rapport fra seminar

Kollektive boformer

7.-9. desember 2012

Fra seminaret på 0047 fredag 7.12. Foto: 0047

Innhold

Om seminaret	s.3
Bakgrunn og utdyping	s. 4
Program	s.5
Brendeland & Kristoffersen	s.6
Deltakerliste	s.7

Om seminaret.

Tankene om å lage et seminar oppstod som en følge av Eriksen Skajaa Arkitekters utgivelse av Pollen #2 om kollektive boformer. Under arbeidet med intervjuene til tidsskriftet kom det frem at det var mange som var engasjert og gjerne ville bidra til å fremme bofellesskapenes sak i Norge. Blant dem var Berit Waal og Hilde Krogh, beboere i Friis' gate 6, Tore Lange og Eriksen Skajaa Arkitekter, som gikk sammen om å lage seminaret.

Seminaret gikk over tre dager, 7-9 desember 2012. På fredag den 7 om kvelden ble det arrangert en fagkveld for arkitekter, planleggere og andre interesserte på Galleri 0047. Professor Dick Urban Västbro hadde et foredrag om kollektivhusets historie og Olav Kristoffersen viste bilder og delte erfaringer fra kollektivhuset på Svartlamoen i Trondheim. Til slutt delte Eriksen Skajaa erfaringer fra intervjuer med beboere i ulike kollektive løsninger i Sverige, Norge og Danmark.

På lørdag den 8 var det en lengre fagdag for spesielt interesserte. Tilstede var både beboere i allerede

eksisterende bofellesskaper, personer som gjerne ønsket å bo slik selv i fremtiden, samt fagpersoner innenfor politikk, boligforskning, arkitektur og boligutvikling. Lene Schmidt, Dick Urban Västbro og Bertil Egerö bidro med historiske, sammenfattende og forskningsbaserte betraktninger på fenomenet bofellesskap i en skandinavisk sammenheng.

Kari Husabø og Gry Hege Johansen viste bilder og fortalte om nesten 40 års erfaringer fra Kollektivet på Hovseter, og Harald Nissen fortalte om arbeidet og organiseringen i Svartlamoen i Trondheim. Fra Sverige snakket Elsa Grip om Slottet i Lund, og Oda Solberg representerte de danske bofellesskapene.

På slutten var det en diskusjon om hvordan man skal få opp interessen for kollektive løsninger og man diskuterte om man her i Norge hadde spesielle utfordringer i forhold til nabolandene.

Det ble også uttalt et ønske om å lage en norsk forening tilsvarende den svenske kollektivhus.nu som skal fremme og spre kunnskap om kollektivhus.

På søndag den 9 var det omvisning på Kollektivet på Hovseter.

Teamet for seminaret, Bofellesskap er blitt sammenfattet til en tegneserie tegnet av Esben Titland og skrevet av Esben Titland, Joakim Skajaa og Arild Eriksen. Her er de viktigste erfaringene fra arbeidet med publikasjonen Pollen #2, forelesningene på seminaret og erfaringene fra beboere og andre som har jobbet med liknende prosjekter tatt med i en lettlest og engasjerende form.

Tegneserien er ikke ment å være sakprosa. Den har som oppgave å vekke interesse og positiv omtale, engasjere bredt samt gi en enkel innføring av hva man må kunne vente seg å gjøre hvis man har lyst til å starte et eget prosjekt. Den er vedlagt rapporten i 10 eksemplarer.

Oslo, 13.02.14

Utarbeidet av Eriksen Skajaa arkitekter på grunnlag av materialet fra konferansen.

Bakgrunn og utdyping

I Norge er tre kollektivhus kjent: (Friis' gate 6, med 27 leiligheter, Borettslaget Kollektivet på Hovseter (Oslo) med ca. 130 leiligheter og Bergsligata 13, med 10 leiligheter og 2 hybler, i Trondheim. Noe av kjernen ved slike hus er fellesmiddagene. Beboerne går sammen i matlag som lager middag på omgang til alle som melder seg på. I kollektivhus har man hver sin leilighet og i tillegg felleslokaler som spisesal, trimrom, badstu, hobbyrom, hybler til leie for beboernes gjester o. l. I tillegg til matlagene kan det være trimgruppe og hobbygrupper av ulike slag.

Det første kollektivhuset i Norge oppsto i Bergsligata 13 i Trondheim i 1972 ved at en del interesserte overtok en gammel bygård sammen. Det har i dag med 19 beboere. De to andre husene er i Oslo: Borettslaget Kollektivet på Hovseter som sto ferdig i 1976 med ca. 130 leiligheter, og Friis' gate 6 med 27 leiligheter. USBL var utbygger for de to siste og forvalter husene.

Tankene bak kollektive boformer, og især kollektivhus, er at de styrker fellesskapet og det sosiale nettverket blant beboerne, og det er en miljøvennlig boform fordi en sparer ressurser gjennom felles måltider og andre felles aktiviteter. For barna innebærer slike hus gjerne at de har andre voksne enn foreldrene de kan "gå til", ha som reservebesteforeldre eller "onkler" og "tanter."

I Sverige og Danmark finnes det mange flere kollektivhus. I Danmark har flere en økologisk ideologi. "Boligrivsel i centrum" arbeider særlig for kollektive boformer for eldre. I Sverige arbeider "Kollektivhus.nu" aktivt for at det bygges flere kollektivhus. Denne bevegelsen er på fremmarsj i mange land i Vest-Europa og USA.

I Norge brukes flere begreper noe om hverandre: bokollektiver, om personer som stort sett ikke er i slekt deler en leilighet, først og fremst for å få råd til et sted å bo, og bofellesskap hvor ulike kategorier av mennesker bor sammen, oftest i offentlig regi eller i hvert fall offentlig støttet.

I senere år har vi fått plussboliger i regi av Selvaag Bolig. I det ytre likner de til forveksling kollektivhus, med fellesarealer, gjesterom etc. De har også et felleskjøkken hvor det er mulig å lage felles måltider. Dét ligger ikke i konseptet, men er en mulighet om noen tar initiativ og får med seg noen. Plussboliger har dessuten alltid en resepsjon. Hun er et kontaktpunkt og har bl. a. til oppgave å legge til rette for ulike felles aktiviteter blant beboerne.

I kollektive boformer ligger spesielt to samfunnsmessige bidrag:

- En selvhjelpsstrategi, ved at nærmiljøet danner et bedre sikkerhetsnett enn andre boformer. Boformen kan bidra til å forebygge sosiale og psykiske problemer ved at man bryr seg mer om naboer enn i andre boformer.
- Felles måltider, felles lokaler som trimrom og hobbyrom reduserer husholdningsutgiftene og bidrar til bedre ressursbruk. Det finnes en bevegelse for en kollektiv boform med økologi som utgangspunkt; økologiske landsbyer.

Bakgrunnsmateriale:

Bergsligata 13: <http://b13.blogspot.no/>
Borettslaget Kollektivet, Hovseter i Oslo: <http://brlkollektivet.wordpress.com/>
Borettslaget Friis' gate 6: <http://www.friisgate6.no/>
<http://www.plusservice.no/pluss/plussboliger/>
Pollen 2: http://issuu.com/eriksenskajaa/docs/pollen_no_2/1
Bolig+ av Lene Schmidt, se: www.nibr.no/publikasjoner/notafer/2002
Flere publikasjoner på: www.husbanken.no/biblioteket

Program Fredag.

Åpent arrangement med
foredrag og debatt
Fredag 7. desember, 18.00
Galleri 0047,
Schweigårdsgate 34 D

Talere:

- Brendeland & Kristoffersen
- Dick Urban Västbro
- Eriksen Skajaa Arkitekter

Paneldebatt

Ordstyrer:

Halvor Weider Ellefsen

Deltagere:

Dick Urban Västbro, Halldis
Eckhoff, Arild Eriksen, Olav
Kristoffersen, Joakim Skajaa
og Oda Ellensdatter Solberg

Se PDF med lysbilder fra foredrag på
[http://issuu.com/eriksenskajaa/docs/
lys bilder_fra_kollektivhusseminar_r](http://issuu.com/eriksenskajaa/docs/lys bilder_fra_kollektivhusseminar_r)

Program Lørdag.

Seminar for påmeldte
Lørdag 8. desember 9.30 –
17.00. Det store fellesrommet i
bofellesskapet Friis' Gate 6

10:00 - Lene Schmidt:
Kollektive boformer og
muligheter i Norge. Hva er det
å være kollektiv?

11:00 - Dick Urban Vestbro:
Modeller av kollektivhus i
Sverige och utomlands

11:30 - Bertil Egerö: Faktorer
som styr framväxten av
gemenskapsboenden.

12:00 - Lunsj og musikalsk
innslag av Bergmund Waal
Skaslien

13:00 - Friis' gate 6, Historie
og nåtid v/ beboere.

13:30 Omvisning i Friis' gate 6
sine fellesarealer.

14:00 - Borettslaget
Kollektivet, Hovseter: Beboere
Kari Husabø, Gry Hege
Johansen og Sindre Rikheim

14:30 - Oda Solberg: Danske
erfaringer Rapport fra en
studiereise.

14:45 - Elsa Grip: Gemenskap
och samarbete - hur får man
till det?

15:00 - Harald A. Nissen:
Bofellesskap på Svartlamoen i
Trondheim

15:30 - Oppsummering –
Hvordan spre våre ideer?
Danne nettverk? - Avrunding

16:00 Fellesmiddag med
vegetariske retter fra Krishnas
Cuisine.

Se PDF med lysbilder fra foredrag på
[http://issuu.com/eriksenskajaa/docs/
lys bilder_fra_kollektivhusseminar_r](http://issuu.com/eriksenskajaa/docs/lys bilder_fra_kollektivhusseminar_r)

Program søndag.

Søndag 9. desember kl. 12.00
Hovseterveien 100-102.

Omvisning i Borettslaget
Kollektivet på Hovseter

Brendeland & Kristoffersen ved Olav Kristoffersen

Det var ikke mulig å inkludere Olav Kristoffersen sitt foredrag om kollektivhuset på Svartlamoen. Her følger litt informasjon om prosjektet og dets relevans for seminaret.

Innledning ved Tore Lange 04.02.13, basert på Wikipedia og svartlamon.org

(Svartlamoen, Svart-Lademoen) er en bydel øst for sentrum i Trondheim som avgrenses av Strandveien mot nord, jernbanelinja mot sør og industrien på Reina mot øst. Opprinnelig en nedsettende betegnelse på den delen av Lademoen som lå nord for jernbanelinja. Bebyggelsene er en blanding av småhus og noen få murgårder pluss en nyoppført femetasjes blokk i massivtre (mer nedenfor)

På svartlamon.org presenterer området seg selv slik: Svartlamon i Trondheim er Norges første byøkologiske forsøksområde. Området er organisert og drives etter prinsipper om bærekraftige miljøløsninger, flat struktur, gjennomsiktig økonomi, lav standard, rimelig utleie m.m. Bydelen var regulert til næringsformål, men beboerne på Svartlamon kjempet på 1990-tallet aktivt for bevaring. I 1998 klarte Svartlamon beboerforening, med støtte utenfra å få bevart Svartlamon. Etter et konstruktivt samarbeid mellom beboerne og Trondheim kommune ble området omregulert til byøkologisk forsøksområde i 2001.

Boligene Svartlamon boligstiftelse forvalter ca. 130 boenheter, fra bofellesskap, leiligheter i større bygårder og noen eneboliger.

De fleste bygningene er i dag eid av Trondheim kommune, men boligstiftelsen har selv fått oppført et 5-etasjers boligkompleks av massive trelementer i Strandveien 37- 39, med 4 bofellesskap for 5-6 beboere i hvert, 6

studioleiligheter samt ett næringslokale. Huset er regnes som Norges høyeste hus i massivt tre. Det er tegnet av arkitektene Brendeland & Kristoffersen, Trondheim, og er et resultat av medvirkning igjennom hele prosjekteringsfasen med fremtidige beboere, samt et høyt fokus på fleksible løsninger innvendig hvor beboerne kan snekre vegger selv og hvor de bare er våtromskjernene som ikke kan endres.

Svartlamon boligstiftelsesstyre består av tre representanter valgt av beboerne og to personer valgt av Trondheim kommune. Representantene sitter i to år hver. Tildeling av boliger gjøres av Flytte- og koordineringsgruppa (FlyKo). Svartlamon boligstiftelse og beboermøtet vedtok i 2001 et reglement for FlyKo. Følgende retningslinjer for Flyttekoordineringsgruppa FlyKo gjelder i dag: FlyKo skal bestå av fem personer + fem vararepresentanter fra hvert nabolag på Svartlamon. Søkerne deles i to grupper: (1) en bytteliste (leilighet mot leilighet innad i boligstiftelsen), (2) en søkerliste. Gruppa skal i utgangspunktet prioritere disse gruppene: unge mennesker, nye folk, boligløse, økonomisk/sosialt vanskeligstilte, håndverkere, kunstnere, aktive ressurspersoner, innvandrere. FlyKo har myndighet til å tildele etter skjønn ut fra de nevnte kriteriene og det gruppa anser for å være til fellesskapets beste. Herunder kommer også det å ta hensyn til byttelista.

I en årrekke har beboerne arrangert Eat the Rich-festivalen, en gratis kultur- og rockfestival. Svartlamon har også Gratisbutikken, en butikk hvor penger er ikke-eksisterende, alt er nemlig gratis. Gratisbutikken er fra ca. 2002 og holder nå til i den gamle bilbutikken i Strandveien.

Svartlamon er enestående i Norge ved å være et såvidt stort sammenhengende område med kommunale leieboliger, og med en lokal byøkologisk kultur.

Deltagere lørdag

Organisatorene:

Berit Waal (Friis' gate 6)
Tore Lange (gammel bomiljø- og kollektiventusiast)
Hilde Krogh (Friis' gate 6)
Arild Eriksen (partner i Eriksen Skajaa Arkitekter)
Joakim Skajaa (partner i Eriksen Skajaa Arkitekter)

Innlederne:

Lene Schmidt (Boligforsker, arkitekt)
Dick Urban Vestbro (leder kollektivhus.nu)
Bertil Egerö (Kollektivhuset Slottet i Lund)
Kari Husabø (en av initiativtakerne til Hovseter, beboer)
Gry Hege Johansen (beboer Hovseter)
Sindre Rikheim (Hovseter)
Oda Ellensdatter Solberg (Eriksen Skajaa Arkitekter)
Elsa Grip (Kollektivhuset Slottet i Lund)
Harald A. Nissen (erf. fra Svartlamoen i Trondheim. Bystyre-
representant for Miljøpartiet de Grønne)

Øvrige deltakere:

Halldis Eckhoff (en av arkitektene for Friis gate)
Erlend Løvstakken (en av arkitektene for Friis gate)
Solveig Ekedahl (Hovseter)
Tone Strand Muss (Friis' g. 6)
Ragnvi Lindstrøm (Friis' g. 6)
Bjarne Larsen (Friis' g. 6)
Gro S. Ellefsen (Friis' g. 6)
Diane Berbain (Bystyret i Bergen, MdG)
Brynmor Evans (Bystyret i Tromsø, MdG)
Kristine Nybø (Ormsundveien byøko-kollektiv)
Annerita Andal (Ormsundveien byøko-kollektiv)
Mette Sjølie (tidl. OBOS, NBBL -)
Jon Guttu (boligforsker)
Magdalena Eckersberg (tidl. daglig leder NIL, journalist mm)
Kari Glomsaas (gammel kollektiv- og bomiljøinteressert)
Vidar Hillesland
Arnhild Kihl
Jan-Olav Reien Frestad (Doyén, eiendomsutvikler)